

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน :

หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

Board Composition and Sustainability Disclosures : The Empirical Evidence from Listed Firms in The Market for Alternative Investment.

อรุณี ยศบุตร^{1*}

Arunee Yodbutr^{1*}

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

¹ Faculty of Business Administration, Maejo University, Chiang Mai Province

* E-mail: a.yodbutr@gmail.com

Received June 22, 2023 Revised October 24, 2023 Accepted October 25, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยทำการศึกษาจากข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในปี พ.ศ. 2563-2564 จำนวนทั้งสิ้น 274 กลุ่มตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ และพบว่าการกำกับดูแลกิจการของบริษัทซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีผลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

คำสำคัญ: องค์ประกอบคณะกรรมการบริษัท, การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน, ตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ, ประเทศไทย

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationship between board composition and sustainability disclosures of firms listed on The Market for Alternative Investment, Thailand by using 274 observations of firms listed on The Market for Alternative Investment during 2020-2021. Using multiple regression analysis, this study finds that the chairman independence is positively associated to firms' sustainability disclosures. Moreover, firms' corporate governance which is control variable in this study is positively associated to firms' sustainability disclosures. These results imply that board independence is positively associated with firms' sustainability disclosures of firms listed on The Market for Alternative Investment, Thailand.

Keyword: Board Composition, Sustainability Disclosures, The Market for Alternative Investment, Thailand

บทนำ

โลกธุรกิจปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จากในช่วงทศวรรษ 1940 ที่องค์กรธุรกิจมุ่งเน้นเป้าหมายไปที่การทำกำไรสูงสุด (Profit Maximization Approach) (Smith, 1937; Coase, 1937; Khan, 2017) มาเป็นการมุ่งหวังความมั่งคั่งสูงสุดของผู้ถือหุ้น (Shareholders' Wealth Maximization Approach) ในช่วงทศวรรษที่ 1980 (Khan, and Hussanie, 2018) แต่ต่อมาพบว่าแนวความคิดการดำเนินธุรกิจทั้งสองแนวทางดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ ประกอบกับในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการปฏิวัติอุตสาหกรรม หลาย ๆ ประเทศได้เปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุ น้ำ ฯลฯ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสีย

ที่จะตามมา จึงทำให้ในช่วงหลังนี้โลกจึงประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ (Climate Change Problem) นอกจากนี้การดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นกำไรสูงสุดหรือความมั่งคั่งสูงสุดของผู้ถือหุ้นยังทำให้เกิดช่องว่างรายได้ของคนในสังคมที่กว้างมากขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมีมากขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงมากขึ้นจนนำไปสู่ปัญหาการทุจริต

ดังนั้นโลกจึงหันมาสนใจเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยในทศวรรษที่ 1990 บริษัทใหญ่ ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงความเป็นพลเมืองที่ดีของตนเอง เช่น การบริจาคเพื่อการกุศล การบริการชุมชน เป็นต้น ต่อมาในทศวรรษที่ 2010 ความรับผิดชอบต่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากกิจกรรมบริจาคเงิน การบริการชุมชน มาเป็นการบูรณาการความยั่งยืนเข้าไปในการดำเนินธุรกิจ

โดยทุกกิจกรรมของการดำเนินธุรกิจต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย จึงได้เปลี่ยนแนวคิดจากความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมาเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน (รองเอกวรรณพฤษ, 2558)

การเปิดเผยข้อมูลข้อมูลความยั่งยืนถือเป็นกลไกสำคัญที่สื่อสารถึงผลการดำเนินงานของบริษัทที่คำนึงถึงทั้งผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ทราบโดยครบถ้วน โดยในประเทศไทยนั้นการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนนั้นเป็นการเปิดเผยภาคสมัครใจ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) ยังไม่มีรูปแบบแนวทางในการเปิดเผยไว้อย่างชัดเจน อาจจะเปิดเผยเป็นส่วนหนึ่งของรายงานที่ต้องยื่นประจำปี อันได้แก่แบบรายงาน 56-1 หรือรายงานประจำปี หรือเปิดเผยโดยแยกเป็นรายงานความยั่งยืนแยกต่างหากอีกหนึ่งเล่ม จึงทำให้บริษัทต่างๆ มีการเปิดเผยข้อมูลการรายงานความยั่งยืนที่แตกต่างกัน

คณะกรรมการบริษัทเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ ของบริษัท ซึ่งรวมไปถึงกลยุทธ์และนโยบายทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวต่อผู้มีส่วนได้เสียที่จะออกมาในรูปแบบของการรายงานความยั่งยืน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่าความแตกต่างขององค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทจะส่งผลกระทบต่อรายงานความยั่งยืนของบริษัทหรือไม่ อย่างไร

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรายงานความยั่งยืนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่

มักจะศึกษาในประเด็นผลของการรายงานความยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของต่างประเทศ (Schadewitz and Niskala, 2010; De Klerk, and De Villiers, 2012; Cho, Michelon, Patten, and Roberts 2014; Fazzini and Dal Maso, 2016; Swarnapali, 2019) หรืองานวิจัยของบริษัทในประเทศไทย (สุมาลี หดคำ, 2559; ชไมพร รัตนเจริญชัย, ปาริชาติ ราชประดิษฐ์, และ สัมพันธ์ เนตยานันท์, 2560, ชุติมา นาคงาม, 2561; Thunjunpong, Awirothananon, and Dechsiri, 2019)

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายงานความยั่งยืนในประเทศไทยนั้น ยังคงมีน้อยอยู่ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเสียมากกว่า (ฐิติมา กิ่งแก้ว, 2555; จันทนา ธนสารบริสุทธิ์ และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2558) อย่างไรก็ตามในช่วงหลังเมื่อการยอมรับแนวคิดการรายงานความยั่งยืนมากขึ้นก็พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายงานความยั่งยืนโดยตรงมากขึ้น (สุกฤตา บุรินทร์วัฒนา, 2561; ดลยา ไชยวงศ์, ทัดพงษ์ อวีโรธนานนท์, และ สัตยา ตันจันทร์พงศ์, 2562) แต่งานวิจัยเหล่านั้นศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เป็นตลาดทุนที่เป็นช่องทางระดมเงินทุนของกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้วขั้นต่ำ 20 ล้านบาท (สถาบันวิจัยเพื่อตลาดทุน, 2556) และในช่วงปีพ.ศ. 2562-2564 ที่ผ่านมามีบริษัทที่มีความต้องการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เพิ่มขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง โดยมีจำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในปีพ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 183 บริษัท จากเดิม 169 บริษัท ในปีพ.ศ. 2562 หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ภายในระยะเวลาเพียงแค่ 3 ปี (รายงานประจำปี 2564 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่เพิ่มขึ้นของตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในการเป็นช่องทางการลงทุน และการระดมทุนแต่เป็นที่น่าเสียดายที่งานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ทำการวิจัยข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ มากนัก ส่วนใหญ่งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดทุนในประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มากกว่า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เพื่อจะได้ต่อยอดและเติมเต็มงานวิจัยทางด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของการกำกับดูแลกิจการได้อย่างครบถ้วน โดยจะทำการศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในปี 2563-2564 จำนวน 183 บริษัท 358 กลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมมติฐาน และกรอบแนวคิดของงานวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ของ Jensen and Meckling (1976) มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย โดย Jensen and Meckling (1976) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่าตัวการ (Principle) กับอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าตัวแทน (Agent) โดยตัวการเป็นผู้ที่มอบอำนาจในการทำงานแทนให้กับตัวแทน ครอบคลุมที่ตัวแทนทำงานและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับตัวการแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการกับตัวแทนยังมีประสิทธิภาพที่ดี แต่หากวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของตัวการกับตัวแทนไม่สอดคล้องกันแล้วจะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ซึ่งแนวความคิดในการกำกับดูแลกิจการได้ใช้ทฤษฎีตัวแทนนี้มาอธิบายถึงมูลเหตุจูงใจของผู้บริหารกิจการในการประพฤติมิชอบ โดยมองว่าตัวการหรือผู้มอบอำนาจคือเจ้าของบริษัท ซึ่งในที่นี้คือผู้ถือหุ้นของบริษัทนั่นเอง และมีผู้บริหารบริษัทเป็นตัวแทน

ปัญหาที่เกิดจากตัวแทนนั้นอาจเป็นไปได้หลายกรณี ดังนี้ 1) การขัดแย้งกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) เป็นการที่ตัวแทนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจนเกินไปจนขัดแย้งต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) Moral Hazard Problem เป็นปัญหาที่ตัวแทนซึ่งเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลความเสี่ยงมากกว่าจะโอนความเสี่ยงออกไปให้แก่ตัวการซึ่งมีข้อมูลความเสี่ยงน้อยกว่า ด้วยการไม่ปฏิบัติหรือเพิกเฉยปฏิบัติการลดความเสี่ยงเพราะมีตัวการรับ

ต้นทุนความเสียหายแทน 3) Adverse Selection Problem เป็นปัญหาที่ตัวแทนซึ่งมีข้อมูลมากกว่าตัวการทำการปกปิดข้อมูลเพื่อหวังประโยชน์บางอย่าง

นอกจากประเด็นปัญหาของตัวแทนที่อาจเกิดขึ้นในกรณีต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ปัญหาการเป็นตัวแทนยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบตามผู้เป็นตัวการตัวแทนได้อีก ดังนี้ 1) ปัญหาการเป็นตัวแทนแบบที่ 1 (Type I Agency Theory) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทที่มีการถือหุ้นแบบกระจายตัว (Diversified Ownership) โดยปัญหานี้จะมีผู้ถือหุ้นเป็นตัวการและผู้บริหารเป็นตัวแทน และ 2) ปัญหาการเป็นตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Theory) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทที่มีการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (Concentrated Ownership) โดยปัญหานี้จะมีผู้ถือหุ้นรายย่อยเป็นตัวการและผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นตัวแทน โดยลักษณะการถือหุ้นของบริษัทในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นแบบนี้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ปัญหาการเป็นตัวแทนแบบที่ 2 นี้เช่นกัน

จากทฤษฎีการเป็นตัวแทน (Agency Theory) จะพบได้ว่าสาเหตุหลักของปัญหาการเป็นตัวแทนนั้นมากจากการที่ตัวการกับตัวแทนมีข้อมูลที่ไม่เท่ากัน (Information Asymmetry) ฝ่ายตัวแทนที่มีข้อมูลมากกว่าจะสามารถฉกฉวยผลประโยชน์จากฝ่ายตัวการที่มีข้อมูลน้อยกว่าได้ (Diamond, 1991; Verrecchia, 2001)

สำหรับการอธิบายถึงผลของการมีข้อมูลไม่เท่าเทียมกันนั้น ทฤษฎีผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ (Stewardship Theory) ของ Davis et. al, (1997) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีนี้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมเป็น

หลัก ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของกิจการจะต้องมีพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นเนื่องจากตัวแทนของกิจการมีทัศนคติว่าการบริหารกิจการเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำและหากผู้บริหารสามารถบริหารงานให้กิจการประสบความสำเร็จจะเป็นการสร้างคามยอมรับทางสังคมให้กับผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Alignment effect ที่ได้เสนอว่าการบริหารงานของผู้บริหารที่ยึดผลประโยชน์ตนเองเป็นหลัก จะสร้างผลประโยชน์ให้ตนเองในระยะสั้นเท่านั้น การบริหารงานโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมจะทำให้ผู้บริหารนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้ถือหุ้นและส่งผลให้ได้รับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่องในระยะยาว (Fan and Wong, 2002) ในทางตรงกันข้าม ทฤษฎี Entrenchment effect (Morck, Shleifer and Vishny, 1988) ที่ได้อธิบายว่าการที่ผู้บริหารมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้นหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่นอาจบริหารงานโดยยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก และมีพฤติกรรมที่ไม่สร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่บริษัท

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังได้ใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมมติฐานการวิจัยด้วย โดยทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Barnard (1938) ที่นำเสนอมุมมองด้านบวกของผู้บริหารในการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม โดย Freeman (1984) ได้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่าผู้บริหารต้องสร้างความพึงพอใจต่อบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของบริษัทซึ่งคือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายนั่นเอง ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียจึง

เป็นพื้นฐานของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมที่ต่อมาพัฒนามาเป็นการบริหารเพื่อความยั่งยืน ซึ่งจากทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวบริษัทจึงมีแนวโน้มที่จะตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปิดเผยข้อมูล (John Hasnas, 1998; Deegan, 2001) โดยผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายควรได้รับทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายและการดำเนินงานของบริษัท เพราะการที่บริษัทจะสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้ ถือเป็นความชอบธรรมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เป็นผู้กำหนด (Freeman, Wicks and Parmar, 2004)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ยังเป็นอีกหนึ่งทฤษฎีที่การวิจัยครั้งนี้ใช้ในการพัฒนาสมมติฐานการวิจัย โดยทฤษฎีการส่งสัญญาณได้อธิบายถึงพฤติกรรมที่บริษัทส่งสัญญาณให้ผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถือหุ้น โดย Connelly, Certo, Ireland and Reutzel (2011) พบว่าทฤษฎีการส่งสัญญาณจะเป็นประโยชน์สำหรับการอธิบายพฤติกรรมเมื่อทั้งสองฝ่ายมีการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้นทฤษฎีการส่งสัญญาณจึงถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาภายใต้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล โดยทฤษฎีการส่งสัญญาณจะแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้เสียใช้ประเด็นต่าง ๆ ที่บริษัทเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจสรุปผลเกี่ยวกับความตั้งใจหรือการกระทำของบริษัท เช่นการส่งสัญญาณที่ดีโดยการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล และแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards เป็นกรอบการเปิดเผยข้อมูลความ

ยั่งยืนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเนื่องจากมีตัวชี้วัดการรายงานที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และไม่ซับซ้อน เหมาะกับบริษัททุกประเภท ทุกขนาด และทุกอุตสาหกรรม โดยมาตรฐานการรายงาน “GRI Standards” กำหนดให้มีเนื้อหา หลักการ และรูปแบบการรายงานออกเป็นสองส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานการรายงาน และ 2) ข้อมูลเฉพาะที่ครอบคลุมประเด็นเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม งานวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะใช้กรอบการรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI Standard มาเป็นตัววัดค่าการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่เสนอแนะว่าการมีคณะกรรมการบริษัทที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลได้ ด้วยการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจที่มากขึ้น เช่น จักรวุฒิ ชอบพิเชียร (2549) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของประธานกรรมการบริหารกับระดับการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ประธานกรรมการบริหารถือหุ้นจำนวนมากซึ่งแสดงให้เห็นถึงความ เป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทน้อยมีการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจน้อย นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น Giannarakis (2014) Haslinda, Alia and Faizah (2016) Naseem, Riaz, Rehman, Ikram and Malik (2017) Fuente, Garcia-Sanchez and Lozano (2017) Dias,

Rodrigues and Craig (2017) Guerrero-Villegas, Perez-Calero, Hurtado-Gonzalez and Giraldez-Puig (2018) และสุกฤดา บุรินทร์วัฒนา (2561) และต่อมาตลยา ไชยวงศ์, ทัดพงศ์ อวิโรธนานนท์ และ สัตยา ตันจันทรพงศ์ (2562) ทำการศึกษาถึงอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนไทยแล้วพบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยอีกหลายงานที่กลับพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Ghabayen, Mohamad and Ahmad (2016) และ Issa (2017) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีกหลายงาน เช่น Razak and Mustapha (2013) Majeed, Aziz and Saleem (2015) Habbash (2016) Ahmad, Rashid and Gow (2017) และ Salehi, Tarighi and Rezanezhad (2017) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สำหรับเรื่องของขนาดของคณะกรรมการบริษัทซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของคณะกรรมการบริษัทนั้น มีงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาหลายงานพบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Ghabayen, Mohamad and Ahmad (2016) Haslinda, Naseem, Riaz, Rehman, Ikram and Malik (2017) Ahmad, Rashid and Gow (2017)

และในประเทศไทยยังมีงานวิจัยของสุกฤดา บุรินทร์วัฒนา (2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจำนวนกรรมการมากจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีจำนวนกรรมการน้อย และต่อมาตลยา ไชยวงศ์, ทัดพงศ์ อวิโรธนานนท์ และ สัตยา ตันจันทรพงศ์ (2562) ทำการศึกษาถึงอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนไทยแล้วพบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยอีกหลายงาน เช่น Issa (2017) และ Razak and Mustapha (2013) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าผลของงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปัจจุบันหันมาสนใจข้อมูลความยั่งยืนยังคงมีความคลุมเครืออยู่ และงานวิจัยที่ผ่านมามุ่งเน้นไปที่การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และสำหรับในประเทศไทยแล้ว งานวิจัยในเรื่องนี้ยังคงมีจำนวนน้อยอยู่ อาจจะมีบ้างแต่ก็จะทำการศึกษาจากข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยจากทฤษฎีตัวแทน ทฤษฎีผู้มีส่วนได้

เสีย ทฤษฎีการส่งสัญญาณ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทจะส่งผลกระทบต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ และสามารถเขียนเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H₁: องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

H_{1a}: ความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

H_{1b}: สัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

H_{1c}: ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

H_{1d}: ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในปี 2563-2564 ในทุกอุตสาหกรรม จำนวน 183 บริษัท 358 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในปี 2563-2564 จำนวน 183 บริษัท 358 กลุ่มตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 100 แต่เมื่อเก็บ

ข้อมูลจริงพบว่าบริษัทเข้าข่ายถูกเพิกถอน 3 กลุ่มตัวอย่าง บริษัทที่ข้อมูลไม่ครบถ้วน 62 กลุ่มตัวอย่าง และมีบริษัทที่มีข้อมูลผิดปกติ (Outliner) จำนวน 19 กลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้เหลือข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 274 กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัท โดยคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทใช้แบบ check list ตามกรอบการรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI Standard

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากรายการประจำปี แบบ 56-1 และงบการเงินของบริษัท ข่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากแหล่งข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะอื่น ๆ ของบริษัท

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ตัวแบบที่ใช้วิเคราะห์ความถดถอย (Regression Model)

$$SD_i = \beta_0 + \beta_1 \text{IndChair}_i + \beta_2 \text{BoardInd}_i + \beta_3 \text{Tenure}_i + \beta_4 \text{BoardSize}_i + \beta_5 \text{Size}_i + \beta_6 \text{Profit}_i + \beta_7 \text{Lev}_i + \beta_8 \text{CG}_i + \beta_9 \text{Agro}_i + \beta_{10} \text{Consumer}_i + \beta_{11} \text{Finance}_i + \beta_{12} \text{Industrial}_i + \beta_{13} \text{Property}_i + \beta_{14} \text{Resource}_i + \beta_{15} \text{Service}_i + \epsilon_i$$

โดย		Consumer=	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
SD	=		คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบการรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI Standard
IndChair	=	Finance =	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นกรรมการบริษัทเป็นกรรมการอิสระจะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
BoardInd	=		สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท
Tenure	=	Industrial =	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
BoardSize	=		จำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท
Size	=	Property =	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
Profit	=		อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัท
Lev	=	Resource =	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
CG	=		ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการในระดับดีมากหรือดีเยี่ยม จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0
Agro	=	Service =	ตัวแปรหุ่นโดยหากบริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ใช่มีค่าเป็น 0

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย ($n = 274$)

ส่วนที่ 1: ตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous Variables)				
ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SD	0.1622	0.4595	0.2819	0.0668
Board_Ind	0.27	0.71	0.45	0.0901
Tenure	0.83	16.64	6.55	3.4594
Board_Size	5	15	8.39	1.5899
Size	4.56	9.49	7.06	0.8426
Profit	-104.13	57.77	0.42	17.3256
Lev	0.05	2.36	0.44	0.2788
ส่วนที่ 2: ตัวแปรทวินาม (Dichotomous Variables)				
ตัวแปร	ใช่ (ข้อมูล)	ร้อยละ	ไม่ใช่ (ข้อมูล)	ร้อยละ
Ind_Chair	159	58.03	115	41.97
CG	148	54.01	126	45.99
Agro	12	4.38	262	95.62
Consumer	22	8.03	252	91.97
Finance	13	4.74	261	95.26
Industrial	66	24.09	208	75.91
Property	34	12.41	240	87.59
Resource	20	7.30	254	92.70
Service	72	26.28	202	73.72
Technology	36	13.87	238	86.13

จากตารางที่ 1 ส่วนที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (SD) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ใน พ.ศ. 2563-2564 อยู่ที่ 0.2819 หรือ 28.19%

สำหรับตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่สนใจจะทำการศึกษาในครั้งนี้คือองค์ประกอบของกรรมการบริษัท ซึ่งประกอบด้วยสัดส่วนของกรรมการอิสระ (Board_Ind) ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท (Tenure) และขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board_Size) ซึ่ง

ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาขององค์ประกอบของกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปีพ.ศ. 2563-2564 มีรายละเอียดคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปีพ.ศ. 2563-2564 มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนของกรรมการอิสระ (Board_Ind) อยู่ที่ 0.45 หรือ 45% ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท (Tenure) เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.55 ปี มีขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Size) เฉลี่ยอยู่ที่ 8.39 คน

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังมีตัวแปรที่สนใจจะศึกษาที่เป็นตัวแปรทวินามอีก 1 ตัวแปร คือ การเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัท (Ind_Chair) โดยจากตารางที่ 1 ส่วนที่ 2 พบว่า ประธานกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปีพ.ศ. 2563-2564 ส่วนใหญ่เป็นกรรมการอิสระ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ประธานกรรมการบริษัทเป็นกรรมการอิสระถึง 159 กลุ่มตัวอย่างหรือคิดเป็นร้อยละ 58.03

การศึกษานี้ยังมีตัวแปรควบคุมที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องอีก 3 ตัวแปร ได้แก่ ลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวมของบริษัท (SIZE) ที่บอกถึงขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (Profit) ที่วัดโดยอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ของบริษัท และความเสี่ยงของบริษัท (LEV) ที่วัดโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และมีตัวแปรควบคุมที่เป็นตัวแปรทวินามอีก 2 ตัวแปร คือ การกำกับดูแลกิจการของบริษัท (CG) และกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัท

จากตารางที่ 1 พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปี

พ.ศ. 2563-2564 มีลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวมของบริษัทเฉลี่ยอยู่ที่ 7.06 หรือ ประมาณ 1,168 ล้านบาท และส่วนใหญ่มีการกำกับดูแลกิจการในระดับดีมากหรือหรือดีเยี่ยม โดยมีถึง 148 กลุ่มตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 54.01 และเป็นกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 12 กลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.38 กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 22 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 8.03 กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินจำนวน 13 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 4.74 กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 66 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 24.09 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 34 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 12.41 กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร จำนวน 20 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 7.30 กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 71 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 26.28 และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 36 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 13.87

2. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความถดถอย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (SD) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (SD) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการของบริษัท (n=274)

Variables	Expected Sign	Coefficients (β)	t-statistic
Intercept	None	0.254	6.086***
Ind_Chair	+	0.088	2.040**
Board_Ind	+	-0.042	-0.641
Tenure	-	-0.038	-0.550
Board_Size	+	0.073	1.050
Control Variables			
SIZE	+	-0.087	-1.132
Profit	+	0.121	1.809*
Lev	+	0.036	0.520
CG	+	0.311	4.930***
Agro		0.156	2.004**
Consumer		0.042	0.496
Finance		-0.199	-2.288**
Industrial		0.156	1.379
Property		0.151	1.546
Resource		0.270	2.856***
Service		0.265	2.229**
F-value		4.798	
Sig.F		0.000	
R2		0.273	
Adjusted R2		0.216	

***, **, and * indicate significance at the 1, 5, and 10% levels, respectively

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาโดยรวมมีนัยสำคัญ โดยมีค่า F-value เท่ากับ 4.798 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ความสามารถในการอธิบายได้ของตัวแปรนี้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย โดยมีค่า Adjusted

R2 อยู่ที่ 0.216 สำหรับผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการเปิดเผยความยั่งยืนบริษัทกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ พบว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร Ind_Chair มีความสัมพันธ์

อย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนการเปิดเผยความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (SD) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.088 และมีค่า t-statistic เท่ากับ 2.040 นั้นหมายความว่าความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนการเปิดเผยความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าบริษัทที่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นกรรมการอิสระจะมีคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทสูงกว่าบริษัทที่ประธานกรรมการบริษัทไม่ได้มาจากกรรมการอิสระ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1a ที่กล่าวว่าความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

สำหรับองค์ประกอบคณะกรรมการบริษัท ในประเด็นอื่น ได้แก่ สัดส่วนกรรมการอิสระ (Board_Ind) ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท (Tenure) และขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board_Size) จากตารางที่ 2 พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1b ที่กล่าวว่าสัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1c ที่กล่าวว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ และปฏิเสธสมมติฐานที่ 1d ที่กล่าวว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ

นอกจากนี้จากตารางที่ 2 ยังพบว่าตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (SD) คือ ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (Profit) การกำกับดูแลกิจการ (SD) และกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัท โดยสัมประสิทธิ์ของตัวแปร Profit มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท (SD) ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.121 และค่า t-statistic เท่ากับ 1.809 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะมีคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท (SD) สูงตามไปด้วย สำหรับสัมประสิทธิ์ของตัวแปร CG นั้นพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท (SD) ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.311 และค่า t-statistic เท่ากับ 4.930 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่อยู่ในระดับดีมากหรือดีเยี่ยมจะมีคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท (SD) สูงกว่าบริษัทที่มีระดับการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับต่ำกว่าดีมาก

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ในหัวข้อที่ 5 สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของกรรมการบริษัท ในประเด็นความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัท

ที่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นกรรมการอิสระจะมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากกว่าบริษัทที่ประธานกรรมการบริษัทไม่ได้มาจากกรรมการอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทน ทฤษฎีผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ที่ชี้ให้เห็นว่าปัญหาของตัวแทนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล แต่การมีคณะกรรมการที่ดีมีประสิทธิภาพจะสามารถลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลงได้ ซึ่งความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัทเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของคณะกรรมการบริษัท ดังนั้นจะส่งผลให้สามารถกำกับดูแลการบริหารงานของผู้บริหารได้เป็นอย่างดีและมีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจ เช่น ข้อมูลความยั่งยืนของกิจการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยในประเทศไทย เช่น งานของสุกฤตา บุรินทร์วัฒนา (2561) และงานของดลยา ไชยวงศ์, ทัดพงศ์ อวิโรธนานนท์ และสัตยา ตันจันทรพงศ์ (2562) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ งานของ Giannarakis (2014) Haslinda, Alia and Faizah (2016) Naseem, Riaz, Rehman, Ikram and Malik (2017) Fuente, Garcia-Sanchez and Lozano (2017) Dias, Rodrigues and Craig (2017) และ Guerrero-Villegas, Perez-Calero, Hurtado-Gonzalez and Giraldez-Puig (2018) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

สำหรับองค์ประกอบคณะกรรมการบริษัท ในประเด็นอื่น ได้แก่ สัดส่วนกรรมการอิสระ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท) และขนาดของคณะกรรมการบริษัท ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท ในประเด็นนี้อาจจะอธิบายได้ว่าสำหรับ สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท (Board_Ind) ที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทนั้น อาจเป็นเพราะในกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษามีสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยจะเห็นได้จากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัดส่วนคณะกรรมการอิสระไม่สูงมากนัก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ก็ยังคงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Razak and Mustapha (2013) Majeed, Aziz and Saleem (2015) Habbash (2016) Ahmad, Rashid and Gow (2017) และ Salehi, Tarighi and Rezanezhad (2017) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สำหรับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท (Tenure) ที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทนั้น อาจจะอธิบายได้ว่าระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท ไม่เป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการบริษัท ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งยาวนานเท่าไร ยังคงทำหน้าที่คณะกรรมการบริษัทอย่างเดิม สำหรับประเด็นขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board_Size) ที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมี

นัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทนั้น อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ใน เพราะมีงานวิจัยก่อน ๆ ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดคณะกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็งานของ Issa (2017) หรืองานของ Razak and Mustapha (2013)

นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า การกำกับดูแลกิจการของบริษัทซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยครั้งนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่อยู่ในระดับดีมาก หรือดีเยี่ยมจะมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากกว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการในระดับต่ำกว่าดีมาก

2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ แล้วพบการศึกษาพบว่าความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัท ซึ่งบอกถึงความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทนั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทนั้น แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นกรรมการอิสระจะมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากกว่าบริษัทที่ประธานกรรมการบริษัทไม่ได้มาจากกรรมการอิสระ ดังนั้นหากผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนให้มากขึ้น ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนนี้เป็นการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจที่จะเป็นประโยชน์กับผู้มีส่วนได้เสีย

ทุกฝ่าย ผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถือหุ้น ควรจะต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทในประเด็นความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอิสระของประธานกรรมการบริษัท

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยศึกษาเฉพาะคณะกรรมการบริษัทเท่านั้น ดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเพิ่มองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการกำกับดูแลการเปิดเผยข้อมูลเข้าไปด้วย และงานวิจัยนี้วัดการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกิจการโดยใช้กรอบการรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI Standard เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้แนวคิดอื่นมาเป็นตัวชี้วัดในการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน จะทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยได้ และยังเป็นการต่อยอดและเติมเต็มงานวิจัยในประเด็นเรื่ององค์ประกอบของกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน เพื่อเติมเต็มงานวิจัยในประเด็นดังกล่าวของบริษัทในประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

จักรวุฒิ ชอบพิเชียร. (2549). การดำเนินธุรกิจเป็นกลุ่มบริษัทในเครือที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการกำกับดูแลกิจการและการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 1(1), 85-101.

จันทนา ธนสารบริสุทธิ์ และมนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2558). คุณลักษณะของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. *วารสารวิชาชีบบัญชี*, 11(30), 23-40.

ชไมพร รัตนเจริญชัย. ปาฐกถา ราชประดิษฐ์ และสัมพันธ์ เนตยานันท์. (2560). ผลกระทบจากการกำกับดูแลกิจการและรายงานการพัฒนาย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีบบัญชี*, 13(37), 53-72.

ชุตินา นาคงาม. (2561). การศึกษารายงานความยั่งยืนที่ส่งผลต่อผลตอบแทนนักลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฐิติมา กิ่งแก้ว. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมตามความสมัครใจของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

รายงานการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ครั้งที่ 2 ประจำปี 2555: 1-24.

ดลยา ไชยวงศ์, ทัดพงศ์ อวีโรธนานนท์ และสัตยา ตันจันทร์พงศ์. (2562). อิทธิพลของคณะกรรมการบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 13(3), 76-90.

รองเอก วรรณพฤษ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *รายงานการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ครั้งที่ 10 ประจำปี 2558*: 376-387.

สุมาลี ทดคำ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุกฤตา บุรินทร์วัฒนา. (2561). อิทธิพลส่งผ่านของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างผู้ถือหุ้นและผลการดำเนินงาน : กรณีศึกษา

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ,
9(2), 72-81.
- Ahmad, N. B. J., Rashid, A., and Gow, J.
(2017). Board independence and
corporate social responsibility
reporting in Malaysia. *Australasian
Accounting, Business and Finance
Journal*, 11(2), 61-85.
- Akbas, H. E. (2016). The relationship
between board characteristics and
environmental disclosure: Evidence
from Turkish listed companies.
*South East European Journal of
Economics and Business*, 11(2), 7-19.
- Bernard, C. I. (1938). The functions of the
executive. Cambridge, MA: Harvard
University Press.
- Cho, C. H., Michelon, G., Patten, D. M., and
Roberts, R. W. (2014). CSR report
assurance in the USA: An empirical
investigation of determinants and
effects. *Sustainability Accounting,
Management and Policy Journal*,
5(2), 130-148.
- Connelly, B. L., Certo, S. R., Ireland, R. D.,
and Reutzel, C. R. (2011). Signaling
theory: A review and assessment.
Journal of Management, 31(1), 39-67.
- Coase, R. H. (1937). *The nature of the firm*.
University of Illinois at Urbana-
Champaign's Academy for
Entrepreneurial Leadership
Historical Research Reference in
Entrepreneurship.
- Diamond, D. W., and Verrecchia, R. E.,
(1991). Disclosure, liquidity, and the
cost of capital. *Research in
International Business and Finance*,
24(2), 190-205.
- Davis, J., Schoorman, D., and Donaldson, L.
(1997). Toward a stewardship theory
of management. *The Academy of
Management Review*, 22(1), 20-47.
- De Klerk, M. and De Villiers, C. (2012). The
value relevance of corporate
responsibility reporting: South
African evidence. *Meditari
Accounting Research*, 20(1), 21-38.
- Deegan, C. (2001). *Financial accounting
theory*. Roseville, NSW, McGraw-Hill.
- Dias, A., Rodrigues, L. L., and Craig, R. (2017).
Corporate governance effects on
social responsibility disclosures.
*Australasian Accounting, Business
and Finance Journal*, 11(2), 3-22.

- Fan, J. P., and Wong, T. J. (2002). Corporate ownership structure and the informativeness of accounting earnings in East Asia. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 401-425.
- Fazzini, M. and Dal Maso, L. (2016). The value relevance of “assured” environmental disclosure: The Italian experience. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 7(2), 225-245.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. New York, NSW, NY: Cambridge University Press.
- Freeman, R. E., Wicks, A. C., and Parmar, B. (2004). Stakeholder theory and the corporate objective revisited. *Organizational Science*, 15(3), 364-369.
- Fuente, J. A., Garcia-Sanchez, I. M., and Lozano, M. B. (2017). The role of board of directors in the adoption of GRI guidelines for the disclosure of CSR information. *Journal of Cleaner Production*, 141, 737-750.
- Ghabayen, M. A., Mohamad, N. R., and Ahmad, N. (2016). Board characteristics and corporate social responsibility disclosure in the Jordanian banks. *Corporate Board: Role, Duties and Composition*, 12(1), 84-100.
- Giannarakis, G. (2014). The determinants influencing the extent of CSR disclosure. *International Journal of Law and Management*, 56(5), 393-416.
- Guerrero-Villegas, J., Perez-Calero, L., Hurtado-Gonzalez, J. M., and Giraldez-Puig, P. (2018). Board attributes and corporate social responsibility disclosure: A meta-analysis. *Sustainability*, 10(12), 4808.
- Habbash, M. (2016). Corporate governance and corporate social responsibility disclosure: Evidence from Saudi Arabia. *Journal of Economic and Social Development*, 3(1), 87-103.
- Haslinda, Y., Alia, D. A., and Faizah, D. (2016). Corporate governance and corporate social responsibility disclosures: An emphasis on the CSR key dimensions. *Journal of Accounting and Auditing Research and Practice*, 3(1), 1-14.

- Issa, A. I. F. (2017). The factors influencing corporate social responsibility disclosure in the Kingdom of Saudi Arabia. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 11(10), 1-19.
- Jensen, M., and Meckling, W. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs, and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305-360.
- John Hasnas. (1998). The Normative Theories of Business Ethics. *Business Ethics Quarterly*, 8(1), 19-42
- Khan, Z. A. (2017). Profit maximization as an objective of a firm: A robust perspective. *International Journal of Research in Finance and Marketing*, 7(6), 217-219
- Khan, Z. A. and Hussanie, I. (2018). Shareholders wealth maximization: Objective of financial management revisited. *International Journal of Enhanced Research in Management & Computer Applications*, 7(3), 739-741.
- Majeed, S., Aziz, T. and Saleem, S. (2015). The effect of corporate governance elements on corporate social responsibility disclosure: An empirical evidence from listed companies at KSE Pakistan. *International Journal of Financial Studies*, 3(4), 530-556.
- Morck, R., Shleifer, A., and Vishny, R. W. (1988). Management ownership and market valuation: An empirical analysis. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 163-197.
- Naseem, M. A., Riaz, S., Rehman, R. U., Ikram, A. and Malik, F. (2017). Impact of board characteristics in corporate social responsibility disclosure. *The Journal of Applied Business Research*, 33(4), 801-810.
- Razak, S. E. A. and Mustapha, M. (2013). Corporate social responsibility disclosures and board structure: Evidence from Malaysia. *Journal Teknologi (Social Sciences)*, 64(3), 73-80.
- Salehi, M., Tarighi, H. and Rezanezhad, M. (2017). The relationship between board of directors' structure and company ownership with corporate social responsibility disclosure. *Humanomics*, 33(4), 398-418.
- Schadewitz, H. and Niskala, M. (2010). Communication via Responsibility Reporting and Its Effect on Firm

Value in Finland. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 17, 96-106

Smith, A. (1937). *The wealth of nations*, ed. Edwin Cannan, New York: Modern Library.

Swarnapali, N. C. (2019). Sustainability disclosure and earnings informativeness: Evidence from Sri Lanka. *Asian Journal of Accounting Research*, 5(1), 33-46.

Thanjunpong, S., Awirothananon, T. and Dechsiri, P. (2019). The impact of sustainable development report on firm performance in Thailand. *Journal of Accounting and Finance*, 19(3), 11-18

Verrecchia, R. E. (2001). Essays on disclosure. *Journal of Accounting and Economics*, 32, 97-194.